

basisschool

STEEDS ÉÉN STAPJE VOORBLIJVEN ... Interview met Joosje Baarda

Het eerste ontwikkelingsproject basisonderwijs dat zich bezig ging houden met het thema 'Onderwijskansen voor meisjes'¹ wordt sinds 1979 uitgevoerd op de Jan Vermeerschool in Delft². Op deze school wordt onderwijs gegeven op basis van de principes van Freinet³.

Joosje Baarda heeft tweeëneenhalf jaar, gedurende 16 uur per week, gewerkt aan de 'ouderactiviteiten'. Toen ze aan het project begon had ze enkele jaren ervaring in het basisonderwijs; het project combineerde ze met een studie sociale pedagogiek. Inmiddels heeft ze een andere baan; haar opvolgster moet het met slechts 12 uur per week doen.

Toen Joosje in het project in Delft startte, draaide het al een jaar. De leerkrachten waren volop bezig met 'de bewustwordingsfase'.

Ria Jaarsma vroeg haar naar haar ervaringen.

Een belangrijke motivatie om op de baan te solliciteren was Joosjes ervaring in de vrouwenbeweging en met vrouwenactiviteiten. Ze zat in de VOS (Vrouwen Oriënteren zich in de Samenleving)-werkgroep in Delft, begeleidde ook zelf VOS-cursussen, nam tijdens haar studie deel aan een vrouwenoverleg binnen de opleiding en was actief in de vrouwengroep van haar politieke partij.

'Ik had dus heel duidelijk het gevoel dat er structureel iets moet veranderen in de positie van vrouwen. En voor mijn gevoel vormt juist de opvoeding een belangrijke ingang om dingen te veranderen. Mensen zijn over het algemeen vrij weerbarstig als het om veranderingen gaat en ik denk

dat kinderen daar nog wel voor open staan. Daarom denk ik dat het voor het onderwijs een heel belangrijke taak is om met rolpatronen aan de gang te gaan. En dat was voor mij de uitdaging van deze baan.'

Hoewel ze een aanstelling had bij de begeleidingsdienst, en dus deel uitmaakte van de 'externe begeleiding', koos ze er heel bewust voor om in de school te werken. 'Ik had op de dienst wel een kamer, maar in de praktijk zat ik op de school, omdat het directe contact met de ouders mij heel belangrijk leek en ik niet als zo'n vreemde jufvrouw van buiten bekeken wilde worden.

Ik denk wel dat mijn positie in de begeleidingsdienst vrij uniek was. Als je op de WPRO⁴, waar

ze nu ook een vrouwenoverleg hebben, hoort welke weerstanden er nog leven bij schoolbegeleidingsdiensten, dat er nog diensten zijn die nauwelijks oog hebben voor het probleem, die ook zelf de boot nog ontzettend afhouden, dan was mijn positie zeer uitzonderlijk omdat ik speciaal voor dit project was aangesteld. Maar het was aan de andere kant niet bepaald zo, dat mijn bedje al gespreid was, want de taakomschrijving was tamelijk onduidelijk, zo van "je moet iets met ouders gaan doen, kijk maar 'ns". Er was nauwelijks een structuur voor. Maar het thema was in ieder geval duidelijk en dat vond ik het belangrijkste.'

Je kwam dus met de nodige ervaringen uit de vrouwenbeweging het project binnen en je taakomschrijving was heel ruim. De kansen lagen zo te horen voor het grijpen ...

'Mijn taak was: activiteiten ontplooiën waardoor de ouders bij de school, en vooral bij het project-thema, betrokken zouden worden. Vanuit mijn VOS-ervaring had ik het idee dat ik een soort VOS-cursus op school zou kunnen geven. Niet precies zo, natuurlijk, maar een aantal belangrijke thema's, zoals opvoeding, moederschap, basisin-komen, arbeidsdeling ... er waren legio dingen te bedenken die op school voor de ouders aan de orde gesteld zouden kunnen worden, dacht ik. Maar daar verkeek ik me op.

Ouders die heel schuchter tegenover die onderwerpen staan krijg je niet op een avond waar je die thema's centraal stelt. Ik ben dus snel van dat idee teruggekomen, hoewel ik dat zelf heel jammer vond.

In plaats daarvan zijn we andere onderwerpen aan de orde gaan stellen. Op de kleuterschool bijvoorbeeld hebben we een thema-avond georganiseerd over agressie, overigens op wens van de ouders zelf. Tijdens de koffie-ochtenden bleek dat men wel eens wilde praten over verschijnselen als ruzie-achtig gedrag en hoe je daar als opvoeder een beetje zinvol mee om kunt gaan. Binnen dat thema bleek dat dan automatisch verschillen in gedrag tussen jongens en meisjes aan de orde kwamen. En op zo'n moment kon je dan doorvragen: hoe komt dat nou? reageer je op je dochter ook anders dan op je zoon? Op die manier konden vanzelfsprekendheden ter discussie gesteld worden, zonder dat het bedreigend was. En die strategie kon je hanteren bij heel veel thema's. Het leven is tenslotte doordrenkt van de rolpatronen en je kunt bijna bij elk thema zo'n

impliciete strategie gebruiken. Je zegt als het ware: Hé, wat zie je nou gebeuren? Waar heeft dat mee te maken? Hoe reageer je daar nou zelf op? Bevestig je dat? Probeer je er op een andere manier mee om te gaan?'

Hoe was de belangstelling bij de ouders?

'Op de kleuterschool was de animo behoorlijk groot. Daar kende men al de routine van maandelijkse koffie-ochtenden waar altijd een vrij grote groep ouders aanwezig was. Die koffie-ochtenden hadden vooral de functie van ontmoetingsplaats. Moeders kwamen er met hun peuters, de kleuters zelf kwamen ook af en toe kijken, de ouders konden leerkrachten eens aanschieten, ze raakten wat vertrouwd met de school, maar het was eigenlijk nooit gelukt om in dat kader een thema aan de orde te stellen. Daarvoor was het ook te onrustig. We hebben toen eens geïnventariseerd of er onderwerpen waren waarover men wel eens op een thema-avond wilde praten. En dat lukte. Op de lagere school is het wat trager op gang gekomen. Dat komt omdat de ouders van jonge

Geachte leerkrachten.

Naar aanleiding van het project Emancipatie dat bij u op school gehouden is, wil ik op uw verzoek reageren. Naar mijn mening is het geen goed project geweest. Ik vind het zonde van de tijd dat er zoveel aandacht besteed is aan dit project. Wat hebben de kinderen er nu eigenlijk van geleerd? Ze zijn in aanraking gekomen met gezinssituaties, die naar mijn mening niet normaal zijn, en ook geen goed voorbeeld geven. Wat kunnen ze hier later mee? Kinderen zijn er meer mee gediend wanneer ze iets leren, ik denk dan aan kennis of vaardigheden waarmee ze later in de maatschappij uit de voeten kunnen. De problemen en situaties die in het project naar voren komen zijn duidelijk zaken die iedere ouder zonodig in het gezin kan bespreken. De school is er niet de aangewezen plaats voor om dit soort discussies met de kinderen te voeren. Ik hoop dat in de toekomst de schooltijd nuttiger besteed wordt en dat dit soort projecten geen vervolg hebben.

Uit: videoproduktie 'Weerstanden tegen rol doorbreking' Enschede, SLO, 1983.

kinderen, vanwege het halen en brengen, toch wat meer bij de school betrokken zijn. De lagere-schoolkinderen zitten in de klas en dan wordt een koffie-ochtend al gauw iets van: koffiedrinken kan ik thuis ook. Daarom hebben we op de rapportenavond enquêteformulieren uitgedeeld met vragen of men belangstelling had voor thema-avonden over bepaalde onderwerpen. Er kon een volgorde in de gesuggereerde onderwerpen aangegeven worden en eigen ideeën konden worden toegevoegd. Het viel ons toen overigens wel op dat de "onderwijskansen voor meisjes" of "emancipatie" ver achterbleef bij bijvoorbeeld een thema als "Freinet-onderwijs". Heel veel ouders leggen toch vooral het accent op het onderwijs, op wat de kinderen leren en als er dan wat aandacht is voor die rolpatronen, ach, dat kan dan wel, maar het is niet het belangrijkste. In de praktijk kwamen er dan ook op de thema-avonden over Freinet-onderwijs veel meer ouders dan op de thema-avond over roldoorbreking. Daar kwam misschien de helft. Dat heeft te maken met het feit dat de meeste ouders geïnteresseerd zijn in de vraag: krijgt mijn kind wel goed onderwijs, kan het straks wel naar de goede vervolgschool, wordt er wel geléerd? Maar dat is niet alléén een probleem dat bij dít thema speelt ...'

Waren er ook openlijke weerstanden tegen speciaal dít thema?

'In het eerste projectjaar was een aantal kinderen door de ouders van school genomen, zonder dat eigenlijk precies duidelijk was of dat aan het project "onderwijskansen voor meisjes" lag. Meestal werden er dan argumenten gebruikt in de sfeer van de schooltijden of de verkeerssituatie of de afstand school-huis, maar het gevoel was sterk: hier klopt iets niet.

Ik kwam zelf pas ná dat jaar en ik heb niet direct iets gemerkt van weerstanden, want de ouders die weerstanden hadden, kwamen eenvoudigweg niet op die thema-avonden. Dat was wel een groot probleem, waar ik nog steeds geen oplossing voor weet. Dan was er ook een groep ouders met de houding van: nou, ze doen maar, zolang de kinderen maar genoeg leren, als de school maar klaar komt met het programma. Of we dan nog 'ns een toneelstukje deden of aan andere thema's bezig waren, dat vonden ze prima, als het leren maar centraal bleef staan. Hun houding was sterk afhankelijk van vergelijkingen. Als hun neefje op een andere school verder was met lezen of reke-

nen, dan deugt er dús iets niet aan onze school. Dan zal het wel aan al die projecten liggen. Dat is natuurlijk niet zo'n leuke houding, maar je moet er wel rekening mee houden, anders gaan mensen afhaken. Het is daarom erg belangrijk dat ouders weten dat het project-thema niet iets is dat op zichzelf staat — en dus veel extra tijd kost — maar dat het in het hele schoolgebeuren verweven is. Dan wordt het iets vanzelfsprekends.'

Relatie school — gezin

Er zijn ook mensen die zeggen dat de school zich niet met zaken als roldoorbreking moet bezighouden. Dat is een taak van het gezin. Daar moet de school zich niet mee bemoeien. En dat zeggen bepaalde ouders van de Jan Vermeerschool ook, als ik je goed begrepen heb ... Ze vinden dat de school er primair is om te leren ...

'De school als instituut draagt altijd culturele waarden en normen over via kennisvakken en via expressie- en creatieve vakken. Ik vind dat je als school de verantwoordelijkheid hebt om de ontwikkelingen in de samenleving te volgen. En dus

Geachte heer,

Hierbij voldoe ik aan uw verzoek te reageren op het laatste in een lange rij projecten over het thema emancipatie.

Dat u en uw collega's vinden dat er wat te verspijkeren valt aan onze samenleving kan ik niet verhinderen. Dat u mijn kind voertuig wilt maken van uw ideeën kan ik niet dulden. U begeeft zich hiermee op het terrein dat de ouders toebehoort. Mijn kind hoort van zijn eigen ouders seksuele voorlichting te ontvangen op hun manier gebracht. Als ouders er al voor kiezen hun kind in te wijden in de wereld van de politiek zullen ze dat zelf wel doen en op hun eigen manier. Hetzelfde geldt voor de voorbereiding van het kind op zijn of haar plaats in de samenleving. De school dient in genoemde zaken een neutrale houding aan te nemen. Ik vraag u dan ook af te zien van dit heilloze project en in de toekomst eerst de mening van de ouders te vragen.

Uit: videoproduktie 'Weerstanden tegen roldoorbreking' Enschede, SLO, 1983

'Ja, nou mijn zoontje heeft seksuele voorlichting gehad op school en die kwam met tamelijk ongepaste vragen thuis waar we niet zo gauw een antwoord op wisten, waar we heel verlegen mee waren. En dat is denk ik het gevolg van een en ander. (...) Ik kan me voorstellen dat kinderen vraagtekens gaan zetten bij de opvattingen van hun ouders. Ik vind dat best, maar dat mag wat mij betreft nog wel een tijdje uitgesteld worden of zo. En ik vind dat we mans genoeg zijn om dat zelf thuis te doen.'

Uit: videoproduktie 'Weerstand tegen roldoorbreking' Enschede, SLO, 1983

ook de ontwikkelingen in de positie van vrouwen. Het is van belang dat je dat via de school ook aan kinderen overbrengt. Ik vind dat je die ruimte hebt als school en dat je die ook moet gebruiken om dat te doen. De ideeën van mensen die voor de klas staan en wat ze van die ideeën overbrengen zijn dus heel bepalend.'

Akkoord. Maar als je dan constateert dat in ieder geval sommige groepen ouders op z'n minst onverschillig staan tegenover een thema als roldoorbreking, waarom zou je dan als school al die moeite doen om tóch te blijven proberen de ouders erbij te betrekken?

'Ook uit de stimuleringscholen en compensatieprogramma's was al bekend dat als datgene wat er in de school gebeurt geen voortgang vindt thuis, het al bijna onmogelijk is verder te komen dan marginale veranderingen. Ik denk eigenlijk dat de scholen die met compensatieprogramma's hebben gewerkt het voorbeeld hebben gegeven van hoe het niet moet. Die programma's hebben uiteindelijk heel weinig opgeleverd. Voor een deel lag dat aan het feit dat ze erg vanuit de middenklasse-normen waren opgesteld, terwijl het vooral om scholen met handarbeiderskinderen ging. Maar ook de aanzetten op school in de sfeer van taal, spelletjes, etc. moeten thuis een vervolg hebben. Als er thuis 's avonds alleen maar tv wordt gekeken en weinig met de kinderen wordt gepraat, dan is er een duidelijke breuklijn tussen wat er op school gebeurt en wat de werkelijkheid thuis is. Het effect is dan heel, heel mager. Hetzelfde gevaar is aanwezig als het gaat

om de projecten "onderwijskansen voor meisjes". Op de Jan Vermeerscholen heb je een gemêleerd publiek: kinderen uit arbeidersgezinnen, uit middenstandsmilieus en uit de middenklasse. Een aantal ouders heeft bewust gekozen voor de Jan Vermeerscholen vanwege het Freinet-onderwijs of vanwege het emancipatieproject, maar er is natuurlijk ook een grote groep die de school heeft gekozen omdat die in de buurt was, omdat er wel een aardige meester of juffrouw voor de klas stond. Voor die laatste groep is de aansluiting veel moeilijker. De keuze was juist: proberen die laatste groep erbij te betrekken, want de anderen komen vanzelf wel, die zijn er zelf al mee bezig.'

Je geeft zelf al aan dat ouders geen homogene groep vormen. Ze zullen verschillen in de waarden en normen die zij geëigend vinden voor hun kinderen. Hoe zit dat dan als je uitgaat van échte medezeggenschap van de ouders?

'Dat levert natuurlijk een spanningsveld op. Ik denk dat je dat heel goed in de gaten moet houden. Er zijn voorbeelden van projecten die door ouders de grond in zijn geboord. Je vindt aan de ene kant dat het belangrijk is dat ouders hun stem laten horen en je wilt daar ook iets mee doen. Maar het gevaar is aanwezig dat ze zeggen: dat soort dingen hoeft voor ons niet. Er moet geleerd worden.

Het was op de Jan Vermeerscholen heel belangrijk dat er ouders in de oudercommissie zaten die het thema ook zagen zitten en die ermee aan de slag wilden. Je ziet dan trouwens ook vaak dat zo'n oudercommissie via enige aandrang wordt aangevuld met mensen uit dezelfde sfeer. Helemaal zuiver is dat niet natuurlijk, maar het is vaak toch een kwestie van strategie.'

Suggesties

Jij zat — dat heb je zelf al gezegd — in een unieke positie. En de Jan Vermeerscholen met jou. De meeste scholen die willen proberen de ouders te betrekken bij roldoorbreking in het onderwijs zullen dat op eigen kracht moeten doen. Kun jij op grond van je ervaringen die teams wat suggesties aan de hand doen?

'Een goede manier om ouders bij de school te betrekken — maar daar ben ik zelf niet meer aan toe gekomen — lijkt mij bijvoorbeeld om het gebeuren in de school en eventuele activiteiten die met ouders worden ondernomen, beter op elkaar

af te stemmen. Je kunt bijvoorbeeld ouders betrekken bij een project wereldoriëntatie door in de cursus Ouders op Herhaling of een andere oudercursus hetzelfde — of een vergelijkbaar — project uit te voeren. De ouders kunnen dan zelf ervaren hoe zo'n project gaat, wat er eigenlijk met hun kinderen gebeurt op school, en ze steken er ook nog wat van op. Ook daarin kun je de elementen van de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen aan de orde stellen. Op zo'n manier komt de relatie ouders — school — kind het meest tot zijn recht. Een voorwaarde is dan natuurlijk wel, dat je eerst voor jezelf als team duidelijk voor ogen hebt hoe je zoiets wilt structureren. Dat is ook een reden dat we er op de Jan Vermeerschool niet aan toe zijn gekomen. Een niet zoveel tijd kostende activiteit, die toch heel functioneel is, bestaat in het meegeven van opdrachten aan de kinderen voor thuis. Niet gewoon huiswerk, maar opdrachten die inhouden dat de ouders erbij betrokken worden. Bijvoorbeeld in het kader van een project kinderen vragen mee naar huis te geven als: hoe deed jouw vader/moeder dat vroeger? Dat is een manier om de discussies op school thuis een vervolg te geven. Een andere mogelijkheid is bijvoorbeeld contact zoeken met het buurthuis. Er is een duidelijke driehoek school — thuis — buurt. Als je die relatie inhoud weet te geven, kun je ook kijken of je samen met het buurthuis dingen kan ondernemen. Daar kun je ook beide — school en buurthuis — je voordeel mee doen, vooral als het gaat om de taakverdeling. Want ik heb er begrip voor dat leerkrachten er niet zo'n trek in hebben om met de huidige bezuinigingen óók nog eens allerlei taakverzwarende activiteiten te ondernemen. Ik heb zelf in het buurthuis in de binnenstad een oudergespreksgroep begeleid met de buurtwerker. Samen bleken we dan beter uit te komen dan wanneer we het ieder op ons eentje gedaan zouden hebben. Het was trouwens een van de leukste dingen die ik gedaan heb. Maar ja, ik verkeerde natuurlijk in een wat uitzonderlijke situatie, vanwege de faciliteiten ...

Verder hoeft ook het organiseren van zoiets als koffie-ochtenden niet zoveel tijd te kosten, terwijl het erg sfeerbepalend kan zijn: je geeft als school aan dat je je openstelt voor ouders, ze welkom heet in de school. Daardoor kan een vertrouwensrelatie gelegd worden die voor projecten als deze een absolute voorwaarde is. De school moet iets uitstralen van: goh, leuk dat jul-

lie komen. En dat hoeft niet allemaal op grootse wijze, het zit 'm in kleine dingen. Zet een paar stoelen neer voor ouders die hun kinderen komen halen. Of zorg dat er thee of koffie is. Het is dan wel goed als er een leerkracht bij is. Vooral in de informele gesprekken tussen ouders hoor je ontzettend veel rolbevestigende dingen. Daar moet je bij zijn, daar moet je wat mee dóen.

Een andere aanleiding om gesprekken te entameren is het prikbord in de gang. Hang daar wat knipsels op die prikkelen tot reactie. Op die manier komen mensen die hun kinderen komen halen aan de praat over allerlei onderwerpen waar je als leerkracht op in kunt springen.'

Die vertrouwensrelatie, het gevoel bij ouders oproepen dat ze welkom zijn op school, is dus een voorwaarde, zeg je. Maar ik denk dat het toch erg belangrijk is hoe je zo'n onderwerp dan verder aankaart ...

'Ja, ik weet zelf dat ik in de praktijk een stapje terug heb gedaan. Ik was in m'n politieke vrouwengroep of met vrienden veel radicaler. Dat is voor mensen zoiets bedreigends, dat je op school veel minder extreem moet formuleren. Als je het toch zou doen, kweek je alleen maar meer aversie en kom je geen stap verder — integendeel. Je moet proberen te beginnen waar ouders zelf zijn. Maar ze wél steeds een stapje vóór zijn.

Vaak accepteren ze bepaalde dingen ook niet meteen, maar een volgende keer wel. Zoiets als emancipatie gaat echt met heel kleine stapjes. Maar je hebt natuurlijk ook ouders die al veel verder zijn. Wat me ook heel leuk lijkt is om met een groepje gemotiveerde ouders een soort studieclubje te vormen. Er zijn bijvoorbeeld boeken die heel goed bruikbaar zijn, maar die voor een grote groep toch nog te moeilijk zijn. Je zou daar leesbare samenvattingen van kunnen maken en die bespreken.

Het lijkt mij ook belangrijk om vrij "hard" materiaal te bespreken. Het gaat erom dat mensen zich bewust worden van het feit dat bepaalde dingen géén toeval zijn. Je kunt voorbeelden noemen tot je erbij neervalt, maar ze worden niet geloofd. Pas als je met cijfers komt, wordt vaak duidelijk dat er écht wat aan de hand is. Zo'n Sociale Atlas van de Vrouw⁵ kun je best in een thema-avond verwerken zonder dat het heel saai wordt. Of kijk eens naar boeken over samenlevingen waarin de rollen tussen mannen en vrouwen heel anders verdeeld zijn dan hier. Dat tast vanzelf-

'Ik luister wel eens in een verloren uurtje naar een radioprogramma dat gemaakt is door feministes en dan voel ik me zo ontzettend in een hoek gezet van alles wat maar op verkrachting uit is en maar op onderdrukking uit is, en ik vind dat ik daar niet thuis hoor. En in die zin heeft het ook wel wat met mij te maken. Als je ziet hoe sommige mannen op de loop gaan in het kielzog van de feministische beweging, dan hou ik ook af en toe mijn hart vast, als ik zie wat daar aan toneel wordt gespeeld. Ik zie mannencongressen met eindeloos elkaar zoenende mannen, dat vind ik bepaald geen prettig toekomstbeeld of zo. In ieder geval pas ik daar voor en zal ik mijn zoon daarvoor weghouden.'

Uit: videoproduktie 'Weerstand tegen roldoorbreking' Enschede, SLO, 1983

sprekendheden aan ... en daar gaat het om.'

Uit ervaringen in andere projecten blijkt dat je vaak beter geen thema-avond kunt organiseren over 'roldoorbreking', dat is erg abstract en roept weerstanden op. Heb jij daar ervaringen mee?

'Ik zei al dat er op avonden over het project-thema veel minder ouders kwamen dan bijvoorbeeld over Freinet-onderwijs. Maar je kunt het thema wel integreren in andere thema's, bijvoorbeeld de keuze van het vervolgonderwijs. Dat hebben we ook wel gedaan.

Verder is het belangrijk h   je zoiets aanbiedt. Wij hebben gemerkt dat het bijvoorbeeld belangrijk is zowel iets visueels als iets verbaals te doen. Als je een avond hebt met alleen maar discussie blijkt dat voor een aantal mensen toch niet te pruimen te zijn. Die komen bijvoorbeeld eerder op een film af. En dan kun je dat combineren. Of je zou iets in spelvorm kunnen doen. Er is bijvoorbeeld een school die een soort ganzebord heeft ontwikkeld voor dit thema.⁶ Er zijn ook allerlei bruikbare publikaties van de Stichting Spelen Opvoedingsvoorlichting⁷, waarin je heel goede suggesties vindt. Ik haalde trouwens ook uit mijn VOS-werkboek vaak allerlei suggesties die heel goed werkten.

Achteraf vind ik — nu je het zegt — dat ik te weinig gebruik heb gemaakt van de ervaringen in bij-

voorbeeld de Open School. Daar hebben ze toch ook allerlei nuttige ervaringen waar heel weinig gebruik van wordt gemaakt in het onderwijs.'

'Heel belangrijk is dat er continuïteit in al die activiteiten zit. Ik zat natuurlijk in een riant positie. Ik was er tenslotte 16 uur per week voor ingehuurd. Maar dat was ook wel gevaarlijk, want je roept soms het effect op van: ja, dat zoek jij maar uit, dat is j  uw taak. Het was een soort alibi voor de leerkrachten. Als je dat dan blijft doen, dan pakken anderen het misschien nooit op. Omdat we dat gevaar ook wel zagen, hebben we in de loop van de tijd geprobeerd draaiboeken te maken: hoe pak je een ouderavond aan? hoe vind je een structuur naar het buurthuis toe? hoe kun je bijvoorbeeld met wereldoriëntatie dingen aan ouders doorspelen? enzovoort. Op die manier kun je d   r, ook als de extra faciliteiten ophouden en als er nieuwe leerkrachten komen.'⁸

Tenslotte: Je hebt het hele gesprek keurig gesproken over 'ouders' en 'mensen'. Waren het ook echt moeders   n vaders?

'Nee, het waren toch vooral moeders, zeker bij de activiteiten overdag. Je ziet dat de betrokkenheid van moeders vooral bij de jonge kinderen toch het grootst is. In de zesde klas, dan komen de vaders weer mee, dan moet er gekozen worden voor het vervolgonderwijs. Dat is nog heel duidelijk:

'Ja nou, vanuit het enthousiasme dat er in eerste instantie was, toen ik hoorde van de start van het project en hoe het opgezet werd, en ik ben daar zelf in mee gaan denken. Toen ontdekte ik eigenlijk wat daar allemaal bij komt kijken en wat de consequenties zijn voor deze kinderen die nu nog jong zijn voor de toekomst. Hoe gaat zoiets zich ontwikkelen? H  , op lange termijn voor al. En dan zie ik mijn dochter daar, over een jaar of tien, vijftien en wat is dat dan voor een jonge vrouw? Wordt ze geaccepteerd door haar omgeving, kan ze vrienden krijgen als ze zich anders gedraagt dan men van een jonge vrouw verwacht? Hoe reageert de omgeving daarop?'

Uit: videoproduktie 'Weerstand tegen roldoorbreking' Enschede, SLO, 1983

moeder voedt de kinderen op, maar als er geléerd moet worden, als het beroepsperspectief dichterbij komt, dan is vader weer van de partij. De keuze om meer op avonden te doen heeft ook te maken met onze pogingen om de vaders er meer bij te betrekken.'

Noten

- 1 Zie het artikel 'Een beeld van een beleid?!' in dit nummer.
- 2 Jan Vermeersch Delft *Een sprong in diep donker water. Verslag van het project 'Onderwijskansen voor meisjes'* Amsterdam, IPB, 1982.
- 3 Inlichtingen over Freinet-onderwijs bij de Nederlandse Beweging van Freinet-onderwijs (NBF), Postbus 1897, Amsterdam en bij de Freinetbeweging Nederland (FBN), Postbus 116, Delft.
- 4 De overkoepelende vereniging van plaatselijke en regionale onderwijsbegeleidingsdiensten.
- 5 Corrine Oudijk *Sociale Atlas van de Vrouw 1983* ? Rijswijk, SCP, 1983.
- 6 Een soortgelijk ganzebord is ontwikkeld door de Stichting Marie, word wijzer!; opgenomen in Ria Jaarsma *Roldoorbreking en het schoolwerkplan* Enschede, SLO, 1983.
- 7 De Stichting Spel- en Opvoedingsvoorlichting, Frankenslag 160, 2582 HX 's Gravenhage, tel. 070 - 524064 heeft onder meer uitgegeven:
Werkboek ouderavonden
Werken met buitenlandse kinderen
Werken met buitenlandse ouders
Werkboek werving.
- 8 Hopelijk worden deze draaiboeken opgenomen als bijlagen van de eindverslaggeving van het project.

Een invuloefening uit het VARA-programma '*... en een zoen van de juffrouw*', opgenomen in Buys e.a. *Communicatie, onderwijsleerpakket Nederlands voor LBO/MAVO* uitg. NCB, Tilburg 1980.

Antwoord van Frits de Winter:

Het enig juiste antwoord is in alle gevallen: Rob óf Els. Ook als je Els het licht hebt laten repareren, of Rob de rol van de liefdezuster hebt toebedeeld, die de gewonde te hulp snelt, zit je er mooi naast. Dan heb je alleen maar geantwoord, zoals je dacht dat er in dit geval van je verwacht werd. Waar het om gaat is, dat we af moeten van élk vooroordeel. Dat we ervan overtuigd raken, dat geen enkele rol speciaal voor meisjes of jongens, voor vrouwen of mannen is weggelegd. Natuurlijk zou het al heel mooi zijn, als de meeste mensen van harte 'Rob' zouden zeggen, in die gevallen waar vroeger steevast 'Els' zou zijn geantwoord en omgekeerd. Maar ik heb daar echt een hard hoofd in. De meeste mensen om ons heen hebben vaste opvattingen over wat echt iets voor mannen en wat echt iets voor vrouwen is.

III Verslag van een experiment

Hieronder staat een verhaal van Rob en Els. Het verhaal wordt onderbroken door vragen waarop je meteen het antwoord moet geven.

Rob en Els zijn samen op een feestje. Ze dragen allebei een spijkerbroek en een zwart tuitje. Ze gaan zitten en een van de twee haalt even een paar co laatjes. (*Vraag 1: Wie?*)

Ze kletsen wat met een paar vrienden en vriendinnen en dan worden ze in het gesprek gestoord, omdat een van hen ten dans wordt gevraagd.

(*Vraag 2: wie wordt ten dans gevraagd? . . .*)

Als ze even later allebei aan het dansen zijn, valt opeens de verlichting uit in het zaaltje. „Ik maak het wel in orde“, roept een van de twee.

(*Vraag 3: Wie maakt het licht? . . .*)

Als de lichten weer aangaan heeft niemand veel zin meer om te dansen.

„Laten we met de flipperautomaat gaan spelen“, stelt (*vraag 4*)

voor. Dat doen ze. Het is spannend. Er staan een heleboel jongens en meisjes om de flippertafel. Ze doen een competitie. En kijk, een van ons tweetal wint, met duizend punten. (*Vraag 5: Wie? . . .*)

„Ik heb niet zoveel zin meer“, zegt iemand. „Laten we weer gaan dansen.“

„Ja, dat vind ik ook“, zegt (*vraag 6*) en loopt naar de jukebox, om er een gulden in te gooien. Even later is er weer muziek. Het is een plaatje van David Cassidy.

„Tjasses“, zegt (*vraag 7*), „daar heb je die kwijl weer. Kunnen ze niet iets van Mud draaien?“ Even later klinkt „Tigerfeet“ door de zaal. Er wordt lekker wild gedanst. Opeens horen Rob en Els dat er ruzie is. Een van hen gaat er op af. (*Vraag 8: Wie? . . .*)

Van de ruzie komt een vechtpartij. Erg vervelend. Het wordt steeds harder. En dan valt er een gewonde: iemand krijgt een lelijke snijwond, door een gebroken bierflesje.

„Gelukkig dat ik een EHBO-diploma heb“, zegt (*vraag 9*) en een later is het slachtoffer keurig verbonden. Intussen heeft de andere helft van de tweeling de vechtersbaas de deur uitgewerkt. Ja, natuurlijk, (*vraag 10*).

Frits de Winter stelde deze vragen in de Vara uitzending „... en een zoen van de juffrouw“. Zijn antwoord staat op pag. 35. Vergelijk dit met jouw antwoord en bespreek met je klas of je het met hem eens bent.
